

Reproduction of the Resistance Discourse in the Digital Political Lifeworld of Iran's Young Generation after the Twelve-Day War of 2025

Ali Moradi Bahmaei

Assistant Professor, Department of Political Science, Imam Hossein University, Tehran, Iran
moradialijan@gmail.com

Abstract

The twelve-day war of America and Israel against Iran in 2025, in addition to being a military event, provided a ground for rereading and rearranging political, identity, and emotional meanings in Iranian society, especially in the digital space. In this context, concepts such as homeland, security, enemy, authority, martyrdom, and resistance were exposed to various representations and interpretations, and social networks became an arena for the production, redistribution, and circulation of political narratives. The aim of the research is to explain how the resistance discourse is reinterpreted and reproduced in the digital political lifeworld of Iran's young generation after the twelve-day war. Rather than focusing solely on young people's agreement or disagreement with the official resistance discourse, this research examines the semantic, emotional, identity-related, and communicative processes effective in its reconstruction in everyday experiences and networked interactions. The distinguishing feature of the research is the analysis of resistance as a social and interpretive process and the introduction of the concept of "lifeworldized resistance" to explain the linkage of political discourse, lived experience, and digital communicative culture. The main problem of the research is: how has the resistance discourse after the twelve-day war of 2025 been reinterpreted and reproduced in the digital political lifeworld of Iran's young generation? The importance of this problem arises from the fact that the continuity of political discourses cannot be explained merely by examining the production and transmission of official messages; because social actors, in confronting political events, reconstruct existing meanings through their lived experiences, emotions, social relations, and interpretive frameworks. Therefore, in this article, in addition to identifying themes related to resistance, we examine how concepts such as homeland, security, enemy, authority, and martyrdom are redefined, and the role of collective emotions, generational position, and networked interactions. In this framework,

Cite this article: Moradi Bahmaei, A. (2026). Reproduction of the Resistance Discourse in the Digital Political Lifeworld of Iran's Young Generation after the Twelve-Day War of 2025. *Political science*, 29(2), p. 75-100.
<https://doi.org/10.22081/psq.2026.75415.3169>

Received: 2026-01-18

Revised: 2026-04-20

Accepted: 2026-05-07

Published online: 2026-07-01

Type of article: Research Article

Publisher: Baqir al-Olum University

©2026/authors retain the copyright and full publishing rights

the young generation is considered not a homogeneous group with identical reactions, but a collection of actors with the possibility of different interpretations; therefore, examining the reproduction of the resistance discourse requires attention to the semantic patterns present in the studied content and avoidance of assuming that all young people uniformly accept the official narrative. This research was conducted with a qualitative approach, within the interpretive paradigm, and using the method of political netnography. The research field was Persian-language public content on Instagram, X, and Telegram from the beginning of the twelve-day war in July 2025 to the end of December of the same year. Purposive and theoretical sampling was carried out based on relevance to the research question, diversity of narratives, and the interpretive capacity of the data. Private content, mere news, advertisements, repetitive reposts lacking commentary, and material lacking interpretive capacity were set aside. Of the 90 initial content units, 70 remained after refinement, and 36 rich units—including 14 from Instagram, 12 from X, and 10 from Telegram—were selected for in-depth analysis. The data were analyzed using Braun and Clarke's reflexive thematic analysis method with MAXQDA software. Repeated review of the data, recording of analytical decisions, reflective notes, and comparison of the three platforms helped strengthen the coherence and transparency of the analysis. Due to limitations in verifying user identities, the findings are not a statistical representation of the attitudes of Iran's entire young generation. The data analysis led to the identification of six overarching themes. The first theme is "re-centering of the homeland," which refers to the return of the homeland and national belonging to the center of political meaning-making under conditions of external threat; in this formulation, defense of Iran can be distinguished from internal political disputes, without all disputes necessarily being eliminated. The second theme is "resistance-oriented realism," which shows that resistance in part of the examined content, in addition to its idealistic and ideological meaning, has been reinterpreted as a response to threat, a necessity of survival, deterrence, and the preservation of collective security. The third theme is "suspension of the cleavage in a state of threat"; according to it, the highlighting of an external threat can strengthen certain elements of shared identity and national solidarity and temporarily marginalize part of internal disputes, without this meaning the complete elimination of political and social cleavages. The fourth theme is the "emotional turn of resistance," which highlights the role of fear, anger, grief, pride, empathy, and hope in linking political concepts to personal and collective experiences; accordingly, resistance in part of the digital narratives transcends the level of an abstract concept and finds meaning in the form of emotional, familial, and national experiences. The fifth theme is the "generationalization of the heroic narrative," which shows the reinterpretation of the concepts of martyrdom and heroism in the everyday language, personal narratives, images, and cultural formats of the young generation. The sixth theme is "networked resistance from below," which emphasizes users' participation in the production and circulation of meaning through content creation, selective reposting, hashtags, images, political satire, and decentralized interactions. The combination of these six themes led to the formation of the central concept of "lifeworldized resistance"; a concept that expresses the retranslation of the resistance discourse from the official and institutional level to political, emotional, generational, and networked experiences; however, the digital space cannot be considered a uniform arena, for rival narratives may

also highlight the human and economic costs of the war, the necessity of protecting the lives and welfare of citizens, or criticism of the performance of power institutions. The extent of the presence and importance of these narratives should be assessed on the basis of direct evidence from the data.

The findings of the research showed that the reproduction of the resistance discourse in the digital lifeworld of the young generation is not a one-way process, but is formed through the interaction among political events, lived experience, collective emotions, identity meanings, and networked communicative culture. The concept of "lifeworldized resistance" explains this transformation and emphasizes the ability of young actors to select, reinterpret, and reproduce elements of political discourse in everyday life; nevertheless, the existence of resistance themes does not mean a universal agreement of young people with a single narrative, because patriotism, security, resistance, and peace can find meaning within different interpretive frameworks; therefore, understanding the dynamics of this discourse requires simultaneous attention to dominant and rival narratives, generational experiences, and the mechanisms of meaning production in the digital space; also, given the qualitative nature of the research and the limitation of the data to the public content of three platforms, the findings are a context-bound explanation of the examined data, not an estimate of the attitudes of all of Iran's youth.

Keywords: Resistance discourse, political lifeworld, young generation, twelve-day war, Islamic Revolution.

بازتولید گفتمان مقاومت در زیست جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده روزه ۱۴۰۴

علی مرادی بهمنی^{۱۵}

استادیار، گروه علوم سیاسی، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران. moradialijan@gmail.com

چکیده

جنگ دوازده روزه ۱۴۰۴ را می توان نه صرفاً به عنوان یک رخداد نظامی، بلکه به مثابه یک رخداد گفتمانی و اجتماعی در نظر گرفت که زمینه بازآرایی بخشی از معناهای سیاسی، هویتی و عاطفی در جامعه ایران را فراهم ساخت. این رخداد، به ویژه در فضای دیجیتال، شرایطی ایجاد کرد که در آن روایت های مرتبط با وطن، امنیت، مقاومت، دشمن، اقتدار و شهادت در معرض بازخوانی و بازتفسیر قرار گرفتند. مسئله اصلی پژوهش حاضر، تبیین چگونگی بازتفسیر و بازتولید گفتمان مقاومت در زیست جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده روزه ۱۴۰۴ است. هدف پژوهش، فهم فرایندهای معنایی، عاطفی و هویتی ای است که از طریق آنها عناصر گفتمان مقاومت در تجربه روزمره، تعاملات شبکه ای و میدان های ارتباطی نسل جوان بازترجمه و بازسازی شده اند. پژوهش با رویکرد جامعه شناسی سیاسی و در چارچوب پارادایم تفسیری انجام شده است. روش پژوهش کیفی و مبتنی بر تئورگرافی سیاسی است که به مطالعه فرهنگ ها، تعاملات، روایت ها و معناهای سیاسی شکل گرفته در اجتماعات دیجیتال می پردازد. داده های پژوهش با استفاده از نمونه گیری هدفمند و نظری گردآوری و از طریق روش تحلیل مضمون انعکاسی براون و کلارک تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که بازتولید گفتمان مقاومت در شش مضمون فراگیر شامل «بازمرکزیت یابی وطن»، «واقع گرایی مقاومت محور»، «تعليق شکاف در وضعیت تهدید»، «چرخش عاطفی مقاومت»، «نسلی شدن روایت قهرمانی» و «مقاومت شبکه ای از پایین» سازمان یافته است. این مضامین بیانگر آن هستند که نسل جوان عناصر گفتمان مقاومت را به صورت منفعل دریافت نکرده، بلکه آنها را در پرتو تجربه زیسته، احساس تعلق ملی، ادراک امنیت، عواطف جمعی و فرهنگ ارتباطی دیجیتال بازتفسیر کرده است. بر پایه ترکیب این مضامین، مدل مفهومی پژوهش با عنوان «مقاومت زیست جهانی شده» ارائه شد؛ مفهومی که نشان می دهد مقاومت در میان بخشی از نسل جوان از یک دال عمده تاً رسمی و ایدئولوژیک به تجربه ای ملی، عاطفی، روزمره و شبکه ای بازترجمه شده است. نتیجه اصلی پژوهش آن است که تداوم اجتماعی گفتمان های سیاسی در جامعه شبکه ای، نه فقط به تولید رسمی معنا، بلکه به توانایی آنها در ورود به زیست جهان، تجربه های روزمره و مشارکت فعال کنشگران در بازسازی و گردش معانی سیاسی وابسته است؛ ازاین رو، فهم پویایی های گفتمان مقاومت مستلزم توجه هم زمان به ساختارهای رسمی، تجربه های نسلی و فرهنگ ارتباطی دیجیتال است.

کلیدواژه ها: گفتمان مقاومت، زیست جهان سیاسی، نسل جوان، جنگ دوازده روزه، انقلاب اسلامی.

استاد به این مقاله: مرادی بهمنی، علی (۱۴۰۵). بازتولید گفتمان مقاومت در زیست جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده روزه ۱۴۰۴.

علوم سیاسی، ۲۹(۲)، ص ۷۵-۱۰۰. <https://doi.org/10.22081/psq.2026.75415.3169>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۲۸؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۵/۱/۳۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۲/۱۷؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۴/۱۰

© ۱۴۰۵ / نویسندگان دارنده حق مؤلف مقاله خود بدون محدودیت هستند. نوع مقاله: پژوهشی ناشر: دانشگاه باقرالعلوم (ع)

<https://psq.bou.ac.ir/>

مقدمه

تحولات سیاسی و اجتماعی سال‌های اخیر در ایران نشان داده است که مهم‌ترین مسئله در تحلیل نسبت نسل جوان با نظام سیاسی، صرفاً سنجش میزان موافقت یا مخالفت آنان با گفتمان‌های رسمی نیست؛ بلکه فهم چگونگی بازتفسیر و بازتولید این گفتمان‌ها در زیست‌جهان روزمره، به‌ویژه در فضای دیجیتال است. گسترش رسانه‌های اجتماعی، ارتباطات شبکه‌ای و تغییر الگوهای مصرف اطلاعات، جوانان را از دریافت‌کنندگان منفعل پیام‌های سیاسی به کنشگرانی فعال در تولید، بازتفسیر و گردش معانی سیاسی تبدیل کرده است؛ از این‌رو فاصله میان گفتمان رسمی و تجربه زیسته نسل جوان را نمی‌توان تنها با شاخص‌هایی مانند مشارکت سیاسی یا اعتماد عمومی توضیح داد، بلکه باید آن را در فرایندهای معنابخشی و بازسازی مفاهیم سیاسی در میدان دیجیتال جستجو کرد (Bennett & Segerberg, 2013, p. 34). نتیجه اینکه مسئله محوری جامعه‌شناسی سیاسی معاصر بیش از آنکه انتقال پیام‌های سیاسی باشد، چگونگی ترجمه و بازآفرینی آنها در زیست‌جهان کنشگران اجتماعی است؛ در این میان جنگ دوازده‌روزه (۲۳ خرداد تا ۳ تیر ۱۴۰۴) اسرائیل علیه ایران را می‌توان رخدادی گفتمانی و ارتباطی دانست که فراتر از یک منازعه نظامی، بر ادراکات سیاسی و هویتی جامعه تأثیر گذاشت. هم‌زمان با تحولات میدانی، حجم گسترده‌ای از روایت‌ها، تصویرها، ویدئوها، هشتک‌ها و یادداشت‌ها در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد و مفاهیمی مانند وطن، امنیت، اقتدار، شهادت، همبستگی ملی و مقاومت را در معرض بازخوانی قرار داد. نکته اینکه این مفاهیم در بسیاری از موارد نه در قالب روایت‌های رسمی، بلکه از خلال تجربه‌های شخصی، عاطفی و روزمره کاربران بازنمایی شدند؛ بدین ترتیب جنگ دوازده‌روزه را می‌توان رخدادی دانست که زمینه بازآرایی معنا‌های سیاسی در زیست‌جهان دیجیتال نسل جوان را فراهم ساخت. از منظر جامعه‌شناسی سیاسی، میان «پذیرش گفتمان رسمی مقاومت»^۱ و «بازتفسیر زیست‌جهانی مقاومت»^۲ تفاوتی اساسی وجود دارد. پذیرش گفتمان رسمی به معنای همسویی با روایت‌های تولیدشده از سوی نهادهای رسمی است؛ درحالی‌که بازتفسیر زیست‌جهانی فرایندی است که در آن، کنشگران اجتماعی عناصر یک گفتمان را متناسب با تجربه زیسته، عواطف، روابط اجتماعی و فرهنگ ارتباطی خود بازسازی می‌کنند. در چنین فرایندی، مقاومت می‌تواند از یک مفهوم صرفاً سیاسی یا ایدئولوژیک فراتر رفته و در قالب احساس تعلق به وطن، دغدغه امنیت، بازتعریف قهرمانی یا روایت‌های روزمره کاربران در شبکه‌های اجتماعی معنا یابد. این امر با دیدگاه‌های جامعه‌شبکه‌ای و مطالعات رسانه‌های دیجیتال همخوان است که کاربران را تولیدکنندگان فعال معنا می‌دانند، نه صرفاً مصرف‌کنندگان پیام (Castells, 2012, p. 247).

1. Acceptance of the Official Discourse of Resistance

2. Lifeworldized Reinterpretation of the Discourse of Resistance

دیجیتال وجود دارد؛ بر این اساس مسئله اصلی پژوهش حاضر آن نیست که آیا نسل جوان ایران گفتمان مقاومت را پذیرفته یا رد کرده است، بلکه پرسش اساسی آن است که گفتمان مقاومت پس از جنگ دوازده روزه ۱۴۰۴، چگونه در زیست جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران بازتفسیر و بازتولید شده است؟ برای پاسخ به این پرسش، این پژوهش چهار محور را پی می‌گیرد: شناسایی مضامین مقاومت در محتوای دیجیتال نسل جوان، تبیین بازتعریف مفاهیم وطن، دشمن، امنیت، اقتدار و شهادت، تحلیل سازوکارهای عاطفی، هویتی و سیاسی مؤثر در این فرایند و بررسی نسبت بازتولید مقاومت با گفتمان رسمی انقلاب اسلامی.

۱. پیشینه پژوهش

در زمینه موضوع پژوهش، تاکنون تحقیقاتی به قرار زیر صورت گرفته است: ریاحی و دارایی‌زاده (۱۳۹۲) در مقاله «مدرنیته، سبک زندگی جوانان ایرانی و آسیب‌های اجتماعی فراروی آن»، با استفاده از روش اسنادی و فراتحلیل، پیامدهای اجتماعی تغییر سبک زندگی جوانان را بررسی کردند و نشان دادند که گسترش مدرنیته و جامعه‌پذیری از طریق رسانه‌های نوین، به تعارض ارزشی میان نسل جدید و نسل‌های سنتی منجر شده است؛ همچنین دانش‌فر و پورحسن (۱۴۰۰) در مقاله «گفتمان مقاومت و گام دوم انقلاب اسلامی»، مبانی، سطوح و کارکردهای گفتمان مقاومت را بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب و بیانات رهبر انقلاب بررسی کردند و دریافتند که مقاومت گفتمانی فراگیر با ریشه‌های دینی، تاریخی و سیاسی است که حوزه‌های سیاست داخلی و خارجی را در بر می‌گیرد.

حسینی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش «ضرورت شکل‌گیری گفتمان مقاومت در راه نیل به تمدن اسلامی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای»، با بهره‌گیری از تحلیل گفتمان لاکلا و موف، جایگاه مقاومت در تحقق تمدن نوین اسلامی را بررسی کردند. یافته‌های ایشان بر نقش هویت‌ساز و تمدنی این گفتمان تأکید داشت. سالاری و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش «نقش گفتمان مقاومت در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران (با تأکید بر راهبرد عملیاتی شهید سلیمانی در منطقه غرب آسیا)»، جایگاه مقاومت را در سیاست خارجی ایران تحلیل کردند. یافته‌ها نشان داد مقاومت به عنوان اصلی هویتی و راهبردی، به تقویت عمق راهبردی ایران و شکل‌گیری محور مقاومت انجامیده است؛ همچنین مرادی بهمنی (۱۴۰۴) در مقاله «جنگ و بازپیکربندی هویت ملی: تحلیل جامعه‌شناسی سیاسی جنگ ۱۲ روزه اسرائیل علیه ایران»، با استفاده از تحلیل گفتمان انتقادی، تأثیر جنگ بر هویت ملی ایرانیان را بررسی کرد. یافته‌های وی نشان داد که بازنمایی تجاوز خارجی به تقویت موقت انسجام ملی، گفتمان مقاومت و بازتعریف هویت جمعی انجامیده است.

بذرپاش (۱۴۰۵) در پژوهش «روایت‌نگاری تجربه زیسته ساکنان شهر تهران از جنگ آمریکایی-

صهیونی و پیامدهای اجتماعی آن»، با بهره‌گیری از تحلیل روایت و تحلیل مضمون، تجربه اجتماعی جنگ را بررسی کرد. یافته‌های او بر تقویت همبستگی اجتماعی، شبکه‌های حمایتی، تاب‌آوری جمعی و معنایافتن مقاومت در قالب حفظ زندگی روزمره و مسئولیت‌پذیری اجتماعی دلالت داشت. توحیدلو (۱۴۰۵) در مقاله «بازخوانی اجتماعی جنگ دوازده‌روزه ایران و اسرائیل»، با استفاده از تحلیل مضمون بازتابی، روایت نخبگان از پیامدهای اجتماعی جنگ را واکاوی کرد. یافته‌ها نشان داد که جنگ، ابعاد معرفتی، اقتصادی، روانی و هویتی جامعه را متأثر ساخته، بازسازی قرارداد اجتماعی را به پذیرش تکثر روایی و تقویت ملی‌گرایی مدنی وابسته کرده است.

کاستلز^۱ (۲۰۱۲) در کتاب *شبکه‌های خشم و امید: جنبش‌های اجتماعی در عصر اینترنت*، شبکه‌های دیجیتال را بستری برای شکل‌گیری هویت جمعی، عواطف سیاسی و کنش اجتماعی معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که روایت‌های شخصی و احساسات مشترک می‌توانند افراد را به کنش جمعی پیوند دهند. بنت و سگربرگ^۲ (۲۰۱۳) نیز در پژوهش «منطق کنش پیوندی: رسانه‌های دیجیتال و شخصی‌سازی سیاست‌های مناقشه‌برانگیز»، با طرح مفهوم «کنش پیوندی»، نقش روایت‌های شخصی و شبکه‌های ارتباطی غیررسمی را در ایجاد الگوهای جدید مشارکت سیاسی تبیین کرده‌اند.

پاپاچاریسی^۳ (۲۰۱۵) در کتاب *عمومیت‌های عاطفی: احساسات، فناوری و سیاست*، بر نقش بنیادین عواطف مشترک در شکل‌گیری عرصه عمومی دیجیتال و مشارکت سیاسی تأکید دارد. کالدروی و هپ^۴ (۲۰۱۷) نیز در کتاب *ساخت وساطت‌شده واقعیت*، رسانه‌ها را نه صرفاً ابزار انتقال اطلاعات، بلکه عاملی مؤثر در شکل‌گیری تجربه‌های اجتماعی و سیاسی می‌دانند. این آثار چارچوبی برای بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی، روایت‌های شخصی و عواطف جمعی در بازتفسیر معناهای سیاسی فراهم می‌کنند. مرور پیشینه نشان می‌دهد که مطالعات موجود به طور عمده مقاومت را از سطح «تولید رسمی گفتمان» و از منظر نهادهای سیاسی، اسناد رسمی و روایت‌های کلان بررسی کرده‌اند؛ همچنین مطالعات مربوط به نسل جوان بیشتر بر شکاف نسلی، تغییر ارزش‌ها و سبک زندگی تمرکز داشته‌اند و کمتر به ظرفیت نسل جوان برای بازتفسیر گفتمان‌های سیاسی پرداخته‌اند. پژوهش‌های حوزه رسانه دیجیتال نیز بیشتر به مشارکت سیاسی و شبکه‌سازی توجه کرده‌اند و کمتر سازوکارهای معنایی بازتولید گفتمان‌های هویتی را بررسی کرده‌اند.

وجه تمایز پژوهش حاضر در آن است که گفتمان مقاومت را نه به عنوان یک پیام رسمی منتقل شده از

1. Castells.

2. Bennett and Segerberg.

3. Papacharissi.

4. Couldry and Hepp.

بالا، بلکه به عنوان یک فرایند اجتماعی - تفسیری در زیست جهان دیجیتال نسل جوان تحلیل می‌کند. نوآوری اصلی مقاله، ارائه مفهوم «مقاومت زیست جهانی شده» و بررسی چگونگی بازتفسیر مفاهیمی مانند وطن، دشمن، امنیت، اقتدار و شهادت در فضای شبکه‌ای پس از جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ است؛ همچنین استفاده از تئوگرافی سیاسی و تحلیل مضمون انعکاسی، امکان مطالعه فرایند تولید معنا در میدان دیجیتال را فراهم می‌سازد.

۲. مبانی و چارچوب مفهومی پژوهش

♦ **گفتمان مقاومت به مثابه صورت‌بندی معنایی امر سیاسی:** مفهوم گفتمان در این پژوهش نه صرفاً به معنای مجموعه‌ای از گفتارها و متون سیاسی، بلکه به عنوان نظامی از معناها، نشانه‌ها و روابط اجتماعی در نظر گرفته می‌شود که امکان فهم و تفسیر جهان سیاسی را برای کنشگران فراهم می‌کند. از دیدگاه لاکلاو و موفه، گفتمان فرایندی است که از طریق آن عناصر پراکنده اجتماعی در یک نظم معنایی خاص مفصل‌بندی می‌شوند و معناهای سیاسی پیدا می‌کنند (Laclau & Mouffe, 2001, p. 105). در این نگاه، سیاست اساساً عرصه مبارزه بر سر تثبیت معناست؛ زیرا مفاهیمی مانند ملت، امنیت، دشمن، آزادی، عدالت و مقاومت معنای ذاتی و ثابت ندارند، بلکه درون گفتمان‌های مختلف معنا می‌یابند. بر اساس این رویکرد، گفتمان مقاومت^۱ را می‌توان به مثابه یک صورت‌بندی معنایی از امر سیاسی تعریف کرد که مجموعه‌ای از نشانه‌ها، ارزش‌ها و روایت‌ها را بر محور ایده ایستادگی در برابر سلطه، تهدید و بی‌عدالتی سازمان می‌دهد. در چارچوب انقلاب اسلامی ایران، مقاومت به یک دال مرکزی تبدیل شده است که نشانه‌های متعددی مانند استقلال، نفی سلطه، دفاع از هویت جمعی، شهادت، اقتدار ملی و امنیت را حول خود سازمان‌دهی می‌کند (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۱). البته این پژوهش درصدد تحلیل گفتمان لاکلاوایی به معنای کلاسیک آن نیست، بلکه از مفاهیم آن به عنوان ابزار حساس‌کننده برای فهم چگونگی شکل‌گیری معناهای سیاسی استفاده می‌کند. در این چارچوب، برخی مفاهیم مانند «استقلال»، «مقاومت»، «شهادت» و «اقتدار» را می‌توان دال‌های مرکزی در نظر گرفت که قابلیت پیوند دادن عناصر مختلف هویتی و سیاسی را دارند؛ برای مثال مقاومت در گفتمان انقلاب اسلامی صرفاً به معنای مخالفت با یک تهدید خارجی نیست، بلکه با مفاهیمی مانند عزت، هویت تاریخی، مسئولیت دینی و تعلق ملی پیوند خورده است (مطهری، ۱۳۷۲، ص. ۲۲۱)؛ بنابراین مطالعه مقاومت نیازمند توجه به فرایندهای معنایی است که از طریق آن افراد یک رخداد سیاسی را تفسیر و در چارچوب هویتی خود بازسازی می‌کنند.

1. Discourse of Resistance.

♦ **زیست‌جهان سیاسی و تجربه روزمره امر سیاسی:** مفهوم زیست‌جهان نخستین بار در پدیدارشناسی اجتماعی آلفرد شوتس^۱ برای توضیح جهان بدیهی و تجربه‌شده روزمره انسان‌ها مطرح شد. از نظر شوتس، افراد جهان اجتماعی را نه به صورت مجموعه‌ای از واقعیت‌های عینی بیرونی، بلکه از طریق ذخیره‌ای از تجربه‌ها، دانش‌های پیشین و معناهای مشترک درک می‌کنند (Schutz, 1967, p. 7). زیست‌جهان عرصه‌ای است که در آن افراد پیش از هرگونه تحلیل نظری، جهان اجتماعی خود را تجربه، تفسیر و معنادار می‌سازند. هابرماس با توسعه این مفهوم در نظریه کنش ارتباطی، زیست‌جهان را حوزه‌ای از معناهای مشترک، ارزش‌ها و هنجارهای ارتباطی می‌داند که کنشگران اجتماعی از طریق آن درباره جهان پیرامون خود به توافق یا منازعه معنایی می‌رسند (Habermas, 1987, p. 121). در این رویکرد، زیست‌جهان در برابر نظام رسمی قرار نمی‌گیرد، بلکه عرصه‌ای است که در آن سیاست، فرهنگ و تجربه روزمره با یکدیگر پیوند می‌خورند. در جامعه‌شناسی سیاسی، مفهوم زیست‌جهان سیاسی^۲ به معنای حوزه‌ای است که در آن افراد رخدادهای سیاسی را از خلال تجربه‌های روزمره، احساسات، روایت‌ها و تعاملات اجتماعی تفسیر می‌کنند؛ بر این اساس زیست‌جهان سیاسی مجموعه معانی، عواطف، روایت‌ها و داورهای روزمره‌ای است که افراد از طریق آن قدرت، تهدید، امنیت، هویت و تعلق جمعی را تجربه و تفسیر می‌کنند (معینی علمداری، ۱۳۹۴، ص. ۸۵). در پژوهش حاضر، فضای دیجیتال بخشی از این زیست‌جهان شمرده می‌شود؛ زیرا شبکه‌های اجتماعی به محیطی برای گردش روایت‌ها، شکل‌گیری احساسات جمعی و بازسازی معناهای سیاسی تبدیل شده‌اند؛ بر این اساس جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ نه تنها یک رخداد نظامی، بلکه یک تجربه اجتماعی - تفسیری است که از طریق تصویرها، روایت‌ها، نمادها و واکنش‌های عاطفی در زیست‌جهان دیجیتال نسل جوان معنا یافته است. مطالعه این فرایند نیازمند عبور از تحلیل صرفاً نهادی سیاست و توجه به سطح تجربه‌شده امر سیاسی است.

♦ **نسل جوان به مثابه کنشگر بازتفسیرگر:** مفهوم نسل در این پژوهش بر اساس دیدگاه کارل مانهایم^۳ فهم می‌شود. به باور مانهایم نسل صرفاً یک گروه سنی نیست، بلکه مجموعه‌ای از افراد هستند که در یک موقعیت تاریخی مشترک قرار دارند و در معرض تجربه‌های اجتماعی مشابه هستند (Mannheim, 1952, p. 291)؛ بنابراین نسل جوان را نمی‌توان گروهی کاملاً همگن با نگرش‌های ثابت تلقی کرد؛ بلکه باید آن را مجموعه‌ای از کنشگران دانست که در شرایط تاریخی، فرهنگی و ارتباطی خاص، معناهای سیاسی خود را تولید می‌کنند. مفهوم «موقعیت نسلی» مانهایم نشان می‌دهد که قرارگرفتن افراد یک نسل در معرض رخدادی مشترک، لزوماً به تفسیر و واکنش یکسان آنان منجر نمی‌شود

1. Alfred Schütz.

2. Political Lifeworld.

3. Karl Mannheim.

دانش و همکاران، ۱۳۹۳، ص. ۱۱)؛ بر این اساس نسل جوان ایرانی در فضای دیجیتال، نه صرفاً دریافت‌کننده گفتمان‌های رسمی، بلکه کنشگری فعال در تولید محتوا، بازنشر نمادها و بازتفسیر معناها سیاسی است؛ بنابراین رابطه آن با گفتمان مقاومت را باید فرایندی از ترجمه، بازسازی و معناپردازی دانست. نسل جوان نیز مقوله‌ای اجتماعی و تحلیلی است، نه گروهی همگن با نگرش‌ها و واکنش‌های یکسان. تجربه جنگ و تفسیر مقاومت می‌تواند تحت تأثیر موقعیت اجتماعی، پیشینه سیاسی، تعلقات قومی و مذهبی، تجربه‌های زیسته و ارزیابی شرایط سیاسی شکل گیرد؛ از این‌رو بازتولید گفتمان مقاومت الزاماً به معنای پذیرش کامل روایت رسمی نیست و می‌تواند با پذیرش گزینشی، بازتفسیر، فاصله‌گذاری انتقادی یا مخالفت همراه باشد.

♦ **از انتقال گفتمان تا بازتولید زیست‌جهانی:** هسته اصلی چارچوب مفهومی این پژوهش، گذار از مفهوم «انتقال گفتمان»^۱ به مفهوم «بازتولید زیست‌جهانی»^۲ است. در رویکردهای سنتی، گفتمان‌های سیاسی غالباً از سوی نهادهای رسمی تولید و سپس به جامعه منتقل می‌شدند؛ اما در فضای شبکه‌ای، مخاطبان صرفاً دریافت‌کننده معنا نیستند، بلکه در بازسازی و تغییر آن مشارکت دارند؛ بر این اساس پژوهش حاضر فرایند بازتولید گفتمان مقاومت را در قالب یک زنجیره مفهومی تبیین می‌کند: رخداد سیاسی ← مواجهه عاطفی ← اختلال در معناهای پیشین ← بازخوانی نشانه‌های سیاسی ← ترجمه زیست‌جهانی ← بازتولید گفتمان. در مرحله نخست، رخداد سیاسی مانند جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴، زمینه‌ای برای تجربه مشترک و مواجهه عاطفی ایجاد می‌کند. در مرحله دوم، چه‌بسا این رخداد برخی معناهای پیشین درباره امنیت، تهدید، وطن و هویت را دچار بازاندیشی کند. سپس کنشگران جوان از طریق فرایندهای تفسیری، نشانه‌های موجود در گفتمان مقاومت را با تجربه‌های شخصی و جمعی خود پیوند می‌دهند. نتیجه این فرایند، شکل جدیدی از بازتولید گفتمان است که الزاماً همان صورت رسمی اولیه را تکرار نمی‌کند. در این پژوهش، از مفهوم ابداعی «مقاومت زیست‌جهانی‌شده»^۳ برای اشاره به همین فرایند استفاده می‌شود. مقاومت زیست‌جهانی‌شده به معنای انتقال مقاومت از سطح یک گفتمان رسمی و نهادی به سطح تجربه روزمره، عاطفی و هویتی کنشگران اجتماعی است؛ فرایندی که در آن جوانان از طریق شبکه‌های دیجیتال، روایت‌های شخصی و تعاملات اجتماعی، عناصر گفتمان مقاومت را بازخوانی و بازتولید می‌کنند. این مفهوم امکان تحلیل رابطه میان ساختارهای معنایی کلان و تجربه‌های خرد اجتماعی را فراهم می‌سازد و با منطق تحلیل مضمون انعکاسی سازگار است؛ زیرا اجازه می‌دهد معناهای نوظهور از داده‌های تجربی استخراج شوند، نه آنکه صرفاً بر داده‌ها تحمیل شوند.

1. Discourse transfer.

2. Lifeworldized Reproduction.

3. Lifeworldized Resistance.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف تبیین چگونگی بازتفسیر و بازتولید گفتمان مقاومت در زیست‌جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴، با رویکرد کیفی و در چارچوب پارادایم تفسیری انجام شده است. در این رویکرد، معناهای سیاسی در بستر تعاملات اجتماعی، تجربه‌های زیسته و فرایندهای ارتباطی شکل می‌گیرند (Gadamer, 2004, p. 301)؛ بنابراین هدف پژوهش فهم چگونگی معناپردازی و بازسازی گفتمان مقاومت در فضای دیجیتال است. روش اصلی پژوهش، نتنوگرافی سیاسی^۱ است. نتنوگرافی که کوزینتز^۲ آن را برای مطالعه فرهنگ‌های شکل گرفته در محیط‌های برخط معرفی کرد، نوعی قوم‌نگاری دیجیتال است که به فهم معناها، تعاملات و هویت‌های شکل گرفته در اجتماعات مجازی می‌پردازد (Kozinets, 2015, p. 79). در این چارچوب، محتواهای دیجیتال نه صرفاً داده‌های متنی، بلکه کنش‌هایی معنایی و هویتی در نظر گرفته شده‌اند. میدان پژوهش شامل محتوای عمومی فارسی‌زبان منتشرشده در اینستاگرام، ایکس (تویتر سابق) و تلگرام، از آغاز جنگ دوازده‌روزه در خرداد ۱۴۰۴ تا پایان آذرماه همان سال بود. واحد مشاهده، پست‌ها، پیام‌ها، کپشن‌ها و رشته‌نوشته‌های مرتبط و واحد تحلیل، واحدهای معنایی مرتبط با مفاهیمی همچون مقاومت، وطن، امنیت، تهدید، همبستگی اجتماعی، قهرمانی و هویت جمعی بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و با توجه به ارتباط مستقیم محتوا با مسئله پژوهش و تنوع روایت‌ها انجام شد. معیارهای ورود شامل عمومی و فارسی‌زبان بودن محتوا، انتشار در بازه زمانی تعیین شده و برخورداری از دلالت سیاسی مرتبط با موضوع بود. محتواهای خصوصی، اخبار صرف، تبلیغات، بازنشرهای تکراری فاقد اظهارنظر و مطالب فاقد ظرفیت تفسیری کافی کنار گذاشته شدند. در مجموع، ۹۰ واحد محتوایی اولیه گردآوری و پس از پالایش، ۷۰ واحد برای بررسی نهایی حفظ شد. از میان آنها، ۳۶ واحد محتوایی غنی برای تحلیل عمیق انتخاب گردید. واحد محتوایی اولیه، هر محتوای عمومی مرتبط با موضوع پژوهش است؛ اما واحد محتوایی غنی، افزون بر ارتباط مستقیم با مسئله پژوهش، ظرفیت تفسیری بیشتری برای تبیین پیوند جنگ و مقاومت با وطن، هویت، عواطف و کنش سیاسی دارد؛ بنابراین غنای محتوا بر اساس ارتباط موضوعی و ظرفیت تحلیل معنایی، نه طول پیام یا میزان بازدید و بازنشر تعیین شد. جستجو بر محور مفاهیمی مانند جنگ دوازده‌روزه، مقاومت، وطن، هویت ملی، همبستگی، قهرمانی و جوانان صورت گرفت. با توجه به محدودیت احراز هویت کاربران، سن دقیق، جنسیت، محل سکونت و گرایش سیاسی صرفاً در صورت وجود شواهد عمومی قابل اتکا در نظر گرفته شد؛ ازاین‌رو لحن یا سبک نگارش به‌تنهایی ملاک احراز جوان بودن تولیدکننده محتوا نبود و یافته‌ها نیز نماینده آماری تمام جوانان ایران تلقی نمی‌شوند. فرایند

1. Political Netnography Method.

2. Robert V. Kozinets.

نمونه‌گیری و تحلیل تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت؛ به این معنا که بررسی داده‌های تکمیلی، مضمون تازه‌ای به ساختار تحلیلی پژوهش نیفزود (Charmaz, 2014, p. 113). تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل مضمون انعکاسی براون و کلارک^۱ انجام شد. این فرایند شامل آشنایی با داده‌ها، تولید کدهای اولیه، شکل‌دهی مضمون‌ها، بازبینی و اصلاح آنها، تعریف و نام‌گذاری مضمون‌های نهایی و تدوین روایت تحلیلی بود. در این روش، مضامین حاصل تعامل داده‌ها، چارچوب مفهومی و بازاندیشی پژوهشگرند (Braun & Clarke, 2021, p. 35). کدگذاری و سازمان‌دهی داده‌ها با نرم‌افزار MAXQDA انجام گرفت و شش مضمون بازمرکزیت‌یابی وطن، واقع‌گرایی مقاومت‌محور، تعلیق شکاف در وضعیت تهدید، چرخش عاطفی مقاومت، نسلی‌شدن روایت قهرمانی و مقاومت شبکه‌ای از پایین، مبنای تبیین مفهوم محوری «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» قرار گرفتند. برای تقویت استحکام علمی، از بازبینی مکرر داده‌ها، ثبت تصمیم‌های تحلیلی، یادداشت‌های تأملی، گفتگوی انتقادی و مقایسه محتوای سه سکو استفاده شد. با توجه به ماهیت انعکاسی تحلیل مضمون، کیفیت تحلیل بر شفافیت مسیر تفسیر، انسجام مفهومی و تناسب مضمون‌ها با شواهد استوار است، نه بر حذف کامل ذهنیت پژوهشگر. از نظر اخلاق پژوهش نیز تنها داده‌های عمومی استفاده شد، شناسه حساب‌ها حذف گردید و هویت کاربران در گزارش محفوظ ماند.

جدول ۱- توزیع داده‌های نتوگرافیک برحسب سکوی دیجیتال و مرحله پالایش

سکوی دیجیتال	داده‌های اولیه	داده‌های پس از پالایش	داده‌های تحلیل عمیق
اینستاگرام	۳۸	۳۰	۱۴
ایکس	۲۸	۲۲	۱۲
تلگرام	۳۴	۱۸	۱۰
مجموع	۹۰	۷۰	۳۶

۴. یافته‌های پژوهش

تحلیل داده‌ها به شناسایی شش مضمون فراگیر انجامید که بازتفسیر گفتمان مقاومت در زیست‌جهان سیاسی نسل جوان ایران را نشان می‌دهند. یافته‌ها نشان داد مواجهه جوانان با جنگ، فراتر از پذیرش یا رد گفتمان رسمی، فرایندی از بازسازی معنا در تعامل با تجربه‌های روزمره، عواطف جمعی و فرهنگ شبکه‌ای است. جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ در فضای دیجیتال به مثابه رخدادی سیاسی-عاطفی، معانی مرتبط با سیاست، امنیت، وطن و هویت جمعی را بازآرایی کرده است؛ امری همسوبا دیدگاه شوئس درباره تجربه زیسته (Schutz, 1967, p. 9) و پاپاچارسی درباره شکل‌گیری عمومیت‌های عاطفی در فضای

1. Braun and Clarke's Reflexive Thematic Analysis.

دیجیتال (Papacharissi, 2015, p. 7). بر این اساس شش مضمون فراگیر استخراج شده عبارت‌اند از: بازمرکزیت‌یابی وطن، واقع‌گرایی مقاومت‌محور، تعلیق شکاف در وضعیت تهدید، چرخش عاطفی مقاومت، نسلی شدن روایت قهرمانی و مقاومت شبکه‌ای از پایین. این مضامین در نهایت در یک مضمون هسته‌ای با عنوان «مقاومت زیست‌جهانی‌شده: بازترجمه نسلی گفتمان مقاومت از امر رسمی به تجربه سیاسی-عاطفی روزمره» ادغام شده‌اند.

۴-۱. بازگشت وطن به مرکز تجربه سیاسی؛ بازمرکزیت‌یابی وطن

یکی از مهم‌ترین مضمون‌های استخراج‌شده از داده‌های دیجیتال، بازگشت مفهوم وطن به مرکز تجربه سیاسی نسل جوان است. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که در مواجهه با جنگ، مفهوم وطن از سطح یک نماد رسمی و سیاسی فراتر رفته، به یک تجربه عاطفی و هویتی تبدیل شده است. در بسیاری از روایت‌های دیجیتال، دفاع از ایران مستقل از مواضع سیاسی داخلی معنا یافته است؛ به این معنا که تعلق ملی و تمامیت سرزمینی چنان حوزه‌ای فراتر از اختلافات سیاسی روزمره بازنمایی شده است (شاه‌میرادیان، ۱۴۰۵). این یافته نشان می‌دهد که بحران خارجی می‌تواند برخی مرزبندی‌های سیاسی داخلی را به طور موقت بازتنظیم کند و عناصر مشترک هویتی را برجسته سازد. اندرسون در تحلیل مفهوم ملت، بر نقش تخیل جمعی و احساس تعلق مشترک در شکل‌گیری هویت ملی تأکید می‌کند و ملت را نوعی «اجتماع سیاسی تخیل‌شده» می‌داند که اعضای آن بدون شناخت مستقیم یکدیگر، خود را متعلق به یک جمع تاریخی مشترک تصور می‌کنند (Anderson, 2006, p. 6). در میدان دیجیتال مطالعه‌شده نیز جنگ موجب فعال‌شدن دوباره این تخیل جمعی شده، وطن به عنوان یک دال هویتی قدرتمند ظاهر شده است؛ با این حال بازگشت وطن به کانون معناپردازی سیاسی لزوماً به معنای حذف اختلافات سیاسی نیست، بلکه با تمایزگذاری میان نقد درون‌جامعه‌ای و دفاع از کلیت ملی همراه است؛ به گونه‌ای که بخشی از کاربران جوان، اعتراض به سیاست‌های داخلی را از ضرورت دفاع از ایران در برابر تهدید خارجی جدا می‌کنند. این فرایند که «بازمرکزیت‌یابی وطن» نامیده می‌شود، نشان می‌دهد هویت ملی همچنان یکی از منابع مهم احساس تعلق سیاسی در میان نسل جوان است و بحران‌های خارجی می‌توانند بر خلاف دیدگاه‌های مبتنی بر افول هویت‌های جمعی، زمینه بازفعال‌شدن این هویت را فراهم سازند.

۴-۲. بازتعریف مقاومت از ایدئولوژی به ضرورت بقا؛ واقع‌گرایی مقاومت‌محور

دومین مضمون فراگیر نشان می‌دهد که مقاومت در زیست‌جهان سیاسی جوانان، در بسیاری از موارد از سطح یک مفهوم ایدئولوژیک به سطح یک ضرورت امنیتی و واقع‌گرایانه بازتفسیر شده است. در این بازخوانی، مقاومت کمتر به عنوان یک شعار سیاسی و بیشتر به عنوان پاسخی به مسئله تهدید، امنیت و

حفظ توان دفاعی معنا یافته است. این یافته بیانگر نوعی تغییر در معنای مقاومت است. در گفتمان رسمی، مقاومت معمولاً با مفاهیمی مانند استقلال، عدالت، مقابله با سلطه و آرمان‌گرایی پیوند دارد؛ اما در تجربه زیسته نسل جوان، پس از مواجهه با جنگ، ابعاد عملی و امنیتی آن برجسته‌تر شده است (مهدی‌پور، ۱۴۰۰، ص. ۱۸۲)؛ به عبارت دیگر مقاومت برای بخشی از کاربران جوان نه صرفاً یک ارزش سیاسی، بلکه سازوکاری برای جلوگیری از آسیب‌پذیری و حفظ امنیت جمعی تلقی شده است. این تحول را می‌توان در چارچوب نظریه امنیت اجتماعی باری بوزان^۱ تحلیل کرد که امنیت را صرفاً مسئله نظامی نمی‌داند، بلکه آن را مرتبط با هویت، جامعه و بقای جمعی می‌داند (Buzan, 1991, p. 19)؛ بر اساس این نگاه تهدید خارجی می‌تواند موجب تقویت پیوند میان امنیت و هویت شود. مفهوم تحلیلی استخراج‌شده از این مضمون، «واقع‌گرایی مقاومت‌محور» است. این مفهوم بیانگر آن است که مقاومت در فرایند بازتفسیر نسلی، بخشی از معنای آرمانی خود را حفظ کرده، اما هم‌زمان با منطق بقا، بازدارندگی و ضرورت امنیتی پیوند خورده است؛ بنابراین نسل جوان الزاماً مقاومت را صرفاً از منظر عقیدتی دریافت نمی‌کند، بلکه آن را در ارتباط با تجربه ملموس تهدید و ضرورت حفظ استقلال سیاسی بازخوانی می‌کند.

۴-۳. بازسازی مرزهای ما و دیگری در مواجهه با دشمن خارجی؛ تعلیق شکاف در وضعیت تهدید

سومین مضمون نشان می‌دهد که جنگ دوازده‌روزه موجب بازآرایی موقت مرزهای هویتی میان «ما» و «دیگری» شده است. بر پایه تحلیل داده‌ها در شرایط تهدید خارجی، برجستگی دشمن بیرونی موجب تقویت برخی عناصر مشترک هویتی شده و بخشی از شکاف‌های داخلی را به حالت تعلیق درآورده است (موسوی، ۱۴۰۴). این یافته با نظریه هویت اجتماعی تاجفل و ترنر قابل توضیح است. بر اساس این نظریه، افراد در شرایط مختلف از طریق فرایند دسته‌بندی اجتماعی، مرزهای میان خودی و دیگری را شکل می‌دهند و شرایط تهدید می‌تواند موجب تقویت هویت درون‌گروهی شود (Tajfel & Turner, 1986, p. 16). در میدان دیجیتال مورد مطالعه نیز تهدید خارجی موجب برجسته‌شدن مؤلفه‌های مشترک مانند وطن، امنیت و دفاع جمعی شده است؛ با این حال داده‌ها نشان می‌دهد که این فرایند به معنای حذف کامل اختلافات داخلی نیست؛ بلکه نوعی «تعلیق شکاف در وضعیت تهدید» رخ داده است؛ بدین معنا که برخی اختلاف‌نظرهای سیاسی و اجتماعی برای مدتی در برابر یک مسئله بزرگ‌تر، یعنی دفاع از کلیت ملی به حاشیه رفته‌اند. این وضعیت نشان می‌دهد که هویت‌های سیاسی چندلایه هستند و افراد می‌توانند هم‌زمان دارای مواضع انتقادی به برخی مسائل داخلی و احساس تعلق به دفاع ملی باشند. در نتیجه بازتولید مقاومت در این سطح نه صرفاً بر اساس دشمن‌سازی، بلکه از طریق بازتعریف مرزهای هویتی در شرایط بحران شکل گرفته است. دشمن خارجی به عنوان عامل بیرونی، موجب فعال‌شدن برخی

1. Barry Buzan

معناهای مشترک و تقویت احساس همبستگی شده است.

۴-۴. عاطفی‌شدن مقاومت در تجربه جنگ؛ چرخش عاطفی مقاومت

چهارمین مضمون فراگیر استخراج‌شده از تحلیل داده‌ها، عاطفی‌شدن مقاومت در تجربه جنگ است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مواجهه نسل جوان با جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴، صرفاً در سطح ادراک عقلانی و محاسبات سیاسی باقی نمانده، بلکه از طریق مجموعه‌ای از عواطف جمعی مانند ترس، خشم، سوگ، غرور، همدلی و امید تجربه شده است (مرادی بهمنی، ۱۴۰۴، ص. ۱۸۱). در این فرایند، مقاومت از یک مفهوم انتزاعی سیاسی به تجربه‌ای عاطفی و روزمره تبدیل شده است؛ یعنی کاربران جوان نه تنها درباره مقاومت سخن گفته‌اند، بلکه آن را از خلال احساسات، تصویرها، روایت‌ها و تجربه‌های شخصی زیسته‌اند. این یافته با دیدگاه پاپاچاریسی درباره «عمومیت‌های عاطفی» در فضای دیجیتال هم‌خوان است. از نظر وی، عرصه عمومی دیجیتال بر خلاف تصور کلاسیک، تنها بر عقلانیت ارتباطی مبتنی نیست، بلکه عواطف در شکل‌دهی به هویت‌ها، روایت‌ها و کنش‌های سیاسی نقش بنیادین دارند (Papacharissi, 2015, p. 6). در میدان دیجیتال مورد مطالعه نیز مشاهده شد که تصویرهای مرتبط با آسیب‌های جنگ، روایت‌های خانوادگی، یادمان قربانیان و تجربه‌های شخصی کاربران موجب شده است مقاومت در قالب یک تجربه احساسی بازنمایی شود. یکی از ویژگی‌های مهم این مضمون، تغییر جایگاه عاطفه در سیاست است؛ به گونه‌ای که عواطف نه در تقابل با عقلانیت سیاسی، بلکه به عنوان بخشی از فرایند سیاست‌ورزی و شکل‌گیری هویت سیاسی در نظر گرفته می‌شوند. کالینز در نظریهٔ زنجیره‌های آیینی تعامل نشان می‌دهد که احساسات مشترک در تجربه‌های جمعی می‌توانند همبستگی اجتماعی و نمادهای مشترک را تقویت کنند (Collins, 2004, p. 42). بر اساس داده‌های پژوهش، جنگ دوازده‌روزه برخی عناصر گفتمان مقاومت، مانند دفاع، ایستادگی و فداکاری را از سطح مفاهیم کلان سیاسی به سطح تجربه‌های عاطفی، خانوادگی و ملی منتقل کرده است؛ در نتیجه مقاومت به بخشی از تجربه احساسی تعلق جمعی تبدیل شده است. مفهوم «چرخش عاطفی مقاومت» بیانگر این فرایند است که طی آن، بازتولید گفتمان مقاومت در میان نسل جوان، افزون بر استدلال‌های رسمی و انتقال عقیدتی، از مسیر تجربه‌های عاطفی و معنابخشی شخصی نیز صورت می‌گیرد.

۴-۵. بازترجمه شهادت و قهرمانی در زبان نسلی؛ نسلی‌شدن روایت قهرمانی

پنجمین مضمون فراگیر نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین عرصه‌های بازتفسیر گفتمان مقاومت، حوزه معناهای مرتبط با شهادت و قهرمانی است. یافته‌ها بیانگر آن است که نسل جوان در فضای دیجیتال، مفهوم شهید و قهرمان را صرفاً در قالب روایت‌های رسمی و نهادی بازنمایی نکرده، بلکه آن را در زبان روزمره، روایت‌های کوتاه، تصویرهای شخصی، تولیدات خلاقانه و نشانه‌های فرهنگی جدید بازسازی

کرده است (اریاب و شجاعی، ۱۴۰۳، ص. ۵۳). در این فرایند، شهادت از یک مفهوم صرفاً تاریخی-عقیدتی، به یک معنای هویتی و عاطفی تبدیل شده است؛ به بیان دیگر شهید در روایت‌های دیجیتال جوانان، نه فقط یک شخصیت سیاسی یا نظامی، بلکه نمادی از فداکاری، دفاع از خانواده، وطن و ارزش‌های جمعی بازنمایی شده است. این تحول نشان فرایند ترجمه نسلی معناست؛ یعنی مفاهیم موجود در یک گفتمان سیاسی هنگامی که وارد زیست‌جهان نسل جدید می‌شوند، با زبان، تجربه و نشانه‌های فرهنگی آن نسل بازسازی می‌شوند. این یافته را می‌توان با نظریه مانهایم درباره موقعیت نسلی توضیح داد. از نظر وی، نسل‌ها در مواجهه با رویدادهای تاریخی، تنها دریافت‌کننده معناهای موجود نیستند، بلکه بر اساس شرایط اجتماعی خود، برداشتهای متفاوتی از آنها ایجاد می‌کنند (Mannheim, 1952, p. 304)؛ بنابراین نسل جوان ایرانی نیز در مواجهه با مفهوم شهادت، آن را در چارچوب تجربه تاریخی، رسانه‌ای و ارتباطی خود بازتفسیر کرده است. یکی از ویژگی‌های مهم این مضمون، تغییر زبان بازنمایی قهرمانی است. در فضای دیجیتال، روایت‌های رسمی جای خود را به روایت‌های شخصی‌تر، کوتاه‌تر و عاطفی‌تر داده‌اند. تصویرها، کلیپ‌های کوتاه، روایت‌های خانوادگی، نمادهای بصری و حتی طنزهای سیاسی، ابزارهایی شده‌اند که از طریق آنها مفهوم قهرمانی در فرهنگ جوانان بازتولید می‌شود. این امر با نظریه جنکینز درباره فرهنگ مشارکتی ارتباط دارد. از دیدگاه وی، کاربران رسانه‌های جدید صرفاً مصرف‌کننده محتوا نیستند، بلکه در فرایند تولید و بازآفرینی معنا مشارکت می‌کنند (Jenkins, 2006, p. 3)؛ بر همین اساس مفهوم تحلیلی «نسلی شدن روایت قهرمانی» به فرایندی اشاره دارد که طی آن نسل جوان، مفاهیم مرتبط با شهادت و قهرمانی را در قالب زبان فرهنگی و ارتباطی خود بازسازی می‌کند.

۵. مقاومت شبکه‌ای و تولید مشارکتی معنا؛ مقاومت شبکه‌ای از پایین

ششمین مضمون فراگیر پژوهش، به نقش کاربران جوان در تولید و گردش معناهای مرتبط با مقاومت در فضای دیجیتال مربوط است. یافته‌ها نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی در این فرایند صرفاً ابزار انتشار پیام نیستند، بلکه به میدان تولید، مذاکره و بازسازی معنا تبدیل شده‌اند. کاربران جوان از طریق تولید محتوا، بازنشر گزینشی، ترکیب نشانه‌ها، استفاده از هشتگ‌ها، ساخت تصویرها و روایت‌های شخصی، در فرایند شکل‌گیری معنای مقاومت مشارکت کرده‌اند (احمدی گیوی و عباس‌زاده، ۱۴۰۰). این یافته با نظریه کاستلز درباره جامعه شبکه‌ای هم‌خوان است. از نظر وی، قدرت در عصر شبکه‌ای تنها در اختیار نهادهای متمرکز نیست، بلکه در شبکه‌های ارتباطی و توانایی تولید و گردش معنا نیز شکل می‌گیرد (Castells, 2010, p. 42). در چنین شرایطی، کاربران می‌توانند در ساخت روایت‌های سیاسی نقش فعال داشته باشند؛ همچنین نظریه «کش پیوندی» بنت و سگربرگ نشان می‌دهد که رسانه‌های دیجیتال شکل

جدیدی از مشارکت سیاسی ایجاد کرده‌اند که در آن افراد از طریق روایت‌های شخصی و نمادهای مشترک، بدون نیاز به سازمان رسمی در کنش جمعی مشارکت می‌کنند (Bennett & Segerberg, 2013, p. 35). داده‌های پژوهش حاضر نیز نشان می‌دهد که بخشی از بازتولید گفتمان مقاومت در فضای دیجیتال از طریق همین فرایندهای غیرمتمرکز رخ داده است. در این میان، طنز سیاسی، میم‌ها و بازترکیب نشانه‌ها نقش مهمی در انتقال معنا داشته‌اند. میم‌ها به دلیل ماهیت فشرده، عاطفی و قابل بازتولید خود، امکان می‌دهند که مفاهیم پیچیده سیاسی در قالب‌های ساده و قابل گردش در شبکه بازنمایی شوند؛ بنابراین مقاومت شبکه‌ای نه یک نسخه ساده‌شده از مقاومت رسمی، بلکه شکل جدیدی از تولید معنا از سوی کاربران است. مفهوم تحلیلی «مقاومت شبکه‌ای از پایین» بیانگر همین فرایند است؛ یعنی مقاومت به عنوان پدیده‌ای که تنها از سوی نهادهای رسمی تولید نمی‌شود، بلکه در تعاملات روزمره کاربران و در میدان‌های دیجیتال بازسازی می‌شود. مفهوم «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» که به عنوان مضمون هسته‌ای پژوهش پیشنهاد می‌شود، به فرایندی اشاره دارد که طی آن یک گفتمان سیاسی کلان، پس از ورود به زندگی روزمره کنشگران، با تجربه‌ها، احساسات و روایت‌های شخصی آنان ترکیب شده و معنای جدیدی پیدا می‌کند. در این فرایند، نسل جوان نه پذیرنده منفعل و نه مخالف صرف گفتمان مقاومت است، بلکه کنشگری است که این گفتمان را انتخاب، ترجمه و بازتولید می‌کند؛ به بیان دیگر بر پایه یافته‌های پژوهش مقاومت در زیست‌جهان دیجیتال نسل جوان، از «گفتمان رسمی» به «تجربه سیاسی روزمره» تبدیل شده است؛ تجربه‌ای که در آن وطن، امنیت، هویت، شهادت و اقتدار در تعامل میان سیاست، عاطفه و رسانه معنا می‌یابند.

جدول ۲- مضامین اصلی و مفاهیم تحلیلی استخراج‌شده از پژوهش

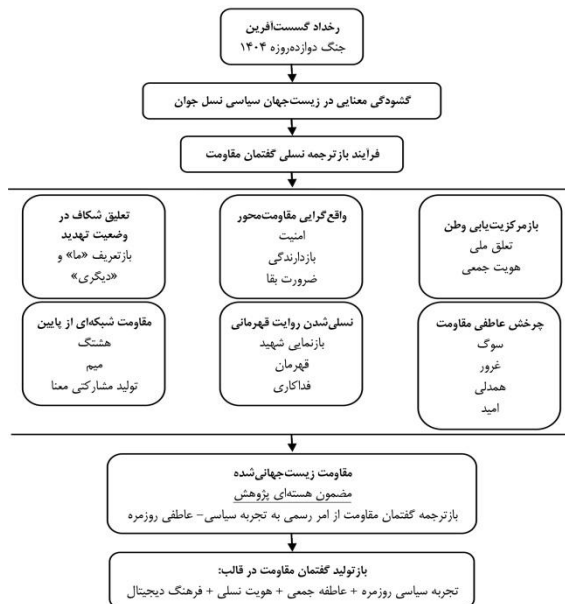
مضمون فراگیر	مؤلفه‌های معنایی اصلی	مفهوم تحلیلی
بازگشت وطن به مرکز تجربه سیاسی	تعلق ملی، تمامیت سرزمینی، تمایز نقد داخلی و دفاع ملی	بازمرکزیت‌یابی وطن
بازتعریف مقاومت از ایدئولوژی به ضرورت بقا	امنیت، بازدارندگی، ضرورت قدرت دفاعی	واقع‌گرایی مقاومت‌محور
بازسازی مرزهای ما و دیگری	دشمن خارجی، هویت جمعی، تعلیق شکاف داخلی	تعلیق شکاف در وضعیت تهدید
عاطفی‌شدن مقاومت	ترس، سوگ، خشم، غرور، امید، همدلی	چرخش عاطفی مقاومت
بازترجمه شهادت و قهرمانی	روایت شخصی، نمادهای نسلی، زبان دیجیتال	نسلی‌شدن روایت قهرمانی
مقاومت شبکه‌ای و تولید مشارکتی معنا	هشتگ، میم، بازنشر، تولید کاربرمحور	مقاومت شبکه‌ای از پایین
مضمون هسته‌ای	پیوند گفتمان رسمی، تجربه زیسته، عاطفه و شبکه	مقاومت زیست‌جهانی‌شده

در کنار روایت پژوهش حاضر که بر بازتولید گفتمان مقاومت، حفظ استقلال و تقویت تعلق ملی تأکید دارد، امکان شکل‌گیری روایت‌های رقیب و مخالف نیز در زیست‌جهان سیاسی نسل جوان وجود

دارد؛ روایت‌هایی که ممکن است هزینه‌های انسانی و اقتصادی جنگ، پیامدهای اجتماعی تداوم منازعه، ضرورت صیانت از جان و رفاه شهروندان یا نقد عملکرد نهادهای قدرت را در اولویت قرار دهند. در این چارچوب، وطن‌دوستی لزوماً به معنای حمایت از همه صورت‌های مقاومت نیست؛ همان‌گونه که نقد جنگ و تأکید بر صلح الزاماً به معنای نفی هویت ملی یا مخالفت با استقلال کشور نخواهد بود؛ بنابراین فضای دیجیتال را باید عرصه مواجهه و رقابت تفسیرهای متفاوت از وطن، امنیت، دشمن، مقاومت و صلح دانست؛ با این حال وجود و میزان حضور این روایت‌های مخالف باید بر اساس شواهد مستقیم داده‌های پژوهشی ارزیابی شود و نمی‌توان بدون شواهد کافی، فراوانی یا میزان پذیرش آنها را به کل نسل جوان تعمیم داد.

۶. مدل مفهومی

شش مضمون استخراج‌شده، در کنار یکدیگر الگویی مفهومی را شکل می‌دهند که در آن جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ به مثابه «رخداد گسست‌آفرین»، زمینه بازاندیشی در معانی وطن، امنیت، دشمن، شهادت و مقاومت را فراهم می‌کند. حاصل این فرایند، شکل‌گیری مفهوم محوری «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» است که گذار گفتمان مقاومت از روایت‌های رسمی به تجربه‌ای ملی، عاطفی، روزمره و شبکه‌ای در میان بخشی از نسل جوان ایران را تبیین می‌کند. شکل زیر الگوی مفهومی نهایی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

این مدل نشان می‌دهد که جنگ دوازده‌روزه به عنوان یک رخداد گسست‌آفرین، گشودگی معنایی در زیست‌جهان سیاسی نسل جوان ایجاد کرده است. در این بستر، عناصر گفتمان مقاومت از طریق شش مسیر معنایی، یعنی بازمرکزیت‌یابی وطن، واقع‌گرایی مقاومت‌محور، تعلیق شکاف در وضعیت تهدید، چرخش عاطفی مقاومت، نسلی شدن روایت قهرمانی و مقاومت شبکه‌ای از پایین بازترجمه می‌شوند و در نهایت به شکل‌گیری «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» می‌انجامند. این مفهوم بیانگر تبدیل گفتمان مقاومت از یک دال رسمی و نهادی به تجربه‌ای سیاسی، عاطفی، نسلی و شبکه‌ای در زندگی روزمره جوانان است.

۷. بررسی بیشتر

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بازتولید گفتمان مقاومت در میان نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ را نمی‌توان تنها در چارچوب انتقال یک گفتمان از نهادهای رسمی به جامعه تحلیل کرد. آنچه در این پژوهش اهمیت دارد، فرایند «بازترجمه اجتماعی» یک گفتمان سیاسی در بستر تجربه زیسته کنشگران است؛ به بیان دیگر گفتمان مقاومت هنگامی تداوم و بازتولید می‌یابد که از سطح زبان رسمی، اسناد نهادی و روایت‌های سازمان‌یافته عبور کرده، وارد شبکه‌ای از معناها، احساسات، خاطرات و تجربه‌های روزمره افراد شود. این یافته، برداشت‌های کلاسیک از بازتولید گفتمان سیاسی را که بیشتر بر نقش نهادهای تولیدکننده معنا تأکید دارند، تکمیل می‌کند و نشان می‌دهد که جامعه نیز در مقام یک کنشگر تفسیری، در تولید و بازسازی معنا مشارکت دارد. از این منظر، جنگ دوازده‌روزه را می‌توان یک «رخداد گسست‌آفرین» و در عین حال «گشودگی معنایی» در زیست‌جهان سیاسی نسل جوان دانست. رخدادهای بحرانی معمولاً نظم‌های معنایی پیشین را با پرسش‌های جدید مواجه می‌کنند و امکان بازاندیشی در مفاهیم تثبیت‌شده را فراهم می‌سازند. در چارچوب نظری شوتس و هابرماس، زیست‌جهان عرصه‌ای است که افراد در آن، تجربه‌های جدید را بر اساس ذخیره‌های معنایی موجود تفسیر می‌کنند (Schutz, 1967, p. 149; Habermas, 1987, p. 121)؛ بر همین اساس جنگ موجب شد برخی مفاهیم کلیدی مانند وطن، امنیت، تهدید، اقتدار و مقاومت در معرض بازخوانی قرار گیرند. نکته مهم آن است که این بازخوانی به معنای پذیرش ساده و مستقیم گفتمان موجود نبود، بلکه فرایندی از تفسیر، گزینش و بازسازی رخ داد. بر پایه یافته‌های پژوهش نسل جوان عناصر گفتمان مقاومت را به شکل یکپارچه و بدون تغییر دریافت نکرده است، بلکه آنها را در چارچوب تجربه نسلی و زیست دیجیتال خود ترجمه کرده است؛ برای نمونه مفهوم مقاومت در بخشی از روایت‌های جوانان از یک مفهوم صرفاً عقیدتی به مفهومی مرتبط با امنیت، استقلال و ضرورت بقا تبدیل شده است؛ همچنین مفهوم وطن از سطح یک نشانه سیاسی رسمی فراتر رفته، به یک تجربه عاطفی و هویتی تبدیل شده است. این فرایند نشان می‌دهد که

معناهای سیاسی زمانی پایدار می‌شوند که بتوانند با جهان تجربه‌شده افراد پیوند برقرار کنند. این یافته با رویکرد لاکلائو و موفه درباره ماهیت سیال گفتمان‌ها قابل مقایسه است. از نظر آنان، گفتمان‌ها همواره در معرض بازتعریف و منازعه معنایی قرار دارند و هیچ معنایی به طور کامل تثبیت‌شده نیست (Laclau & Mouffe, 2001, p. 112). پژوهش حاضر ضمن بهره‌گیری از این دیدگاه، نشان می‌دهد که منازعه معنایی تنها در سطح نخبگان سیاسی یا رسانه‌های رسمی رخ نمی‌دهد، بلکه در سطح کاربران و اجتماعات دیجیتال نیز جریان دارد؛ بنابراین فضای دیجیتال به عرصه‌ای تبدیل شده است که در آن نشانه‌های گفتمان مقاومت دوباره معناگذاری می‌شوند؛ همچنین یافته‌ها با نظریه نسل مانهایم ارتباط نظری مهمی دارد. به باور مانهایم نسل‌ها نه صرفاً بر اساس سن، بلکه بر اساس تجربه تاریخی مشترک شکل می‌گیرند و یک رخداد مهم می‌تواند «موقعیت نسلی» جدیدی ایجاد کند (Mannheim, 1952, p. 291). جنگ دوازده‌روزه برای نسل جوان مورد مطالعه، صرفاً یک رویداد خارجی نبوده، بلکه تجربه‌ای بوده است که از طریق رسانه‌های دیجیتال، تصویرها، روایت‌ها و واکنش‌های عاطفی درک شده است؛ بنابراین آنچه شکل گرفته، نه بازگشت ساده به یک روایت پیشین، بلکه نوعی بازسازی نسلی از معناهای مقاومت است. از سوی دیگر این یافته‌ها با مطالعات سیاست دیجیتال نیز هم‌خوانی دارد. پژوهشگران حوزه رسانه‌های جدید نشان داده‌اند که فضای دیجیتال امکان شکل‌گیری اشکال جدیدی از کنش سیاسی را فراهم کرده است که در آن کاربران از مصرف‌کننده پیام به تولیدکننده معنا تبدیل می‌شوند (Castells, 2010, p. 42; Bennett & Segerberg, 2013, p. 35). بر همین اساس بازتولید مقاومت در فضای دیجیتال را نمی‌توان صرفاً نتیجه انتشار پیام‌های رسمی دانست؛ بلکه باید آن را فرایندی شبکه‌ای و مشارکتی تلقی کرد که در آن کاربران با استفاده از روایت‌های شخصی، تصویرها، نمادها و قالب‌های فرهنگی جدید در بازسازی معنای مقاومت مشارکت می‌کنند. بر مبنای این تحلیل، دستاورد نظری اصلی پژوهش مفهوم «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» است. این مفهوم بیانگر آن است که یک گفتمان سیاسی هنگامی توان بازتولید پایدار پیدا می‌کند که بتواند از سطح زبان نهادی عبور کند و در شبکه‌ای از معناها، عواطف و تجربیات روزمره کنشگران بازترجمه شود. مقاومت زیست‌جهانی‌شده نه به معنای تکرار یک روایت رسمی، بلکه به معنای فرایند تبدیل یک گفتمان کلان به تجربه‌ای اجتماعی، نسلی و عاطفی است.

جدول ۳- تفسیر نظری یافته‌های پژوهش و جایگاه مفهوم «مقاومت زیست‌جهانی‌شده»

سطح تحلیل	یافته تجربی	تفسیر نظری	دستاورد مفهومی
ساختار سیاسی	بازگشت مفاهیم وطن، امنیت و اقتدار در شرایط جنگ	رخدادهای بحرانی موجب بازآرایی معناهای سیاسی می‌شوند.	گشودگی معنایی در زیست‌جهان سیاسی
گفتمان مقاومت	تبدیل مقاومت از مفهوم رسمی به تجربه امنیتی و هویتی	گفتمان‌ها در فرایند اجتماعی شدن بازتعریف می‌شوند.	بازترجمه گفتمان مقاومت

سطح تحلیل	یافته تجربی	تفسیر نظری	دست‌آورد مفهومی
نسل جوان	انتخاب و ترکیب عناصر مقاومت با تجربه نسلی	نسل‌ها دریافت‌کننده منفعل معنا نیستند.	کشگری تفسیری نسل جوان
عواطف سیاسی	پیوند مقاومت با سوگ، غرور، همدلی و تعلق	عواطف بخشی از سیاست‌ورزی و هویت‌سازی هستند.	عاطفی‌شدن مقاومت
فضای دیجیتال	تولید محتوا، بازنشر، میم و روایت شخصی	کاربران در تولید معنا مشارکت می‌کنند.	مقاومت شبکه‌ای از پایین
سطح نظری نهایی	پیوند گفتمان، تجربه زیسته و فرهنگ دیجیتال	تداوم گفتمان وابسته به حضور آن در زندگی روزمره است.	مقاومت زیست‌جهانی‌شده

۸. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تبیین چگونگی بازتولید گفتمان مقاومت در زیست‌جهان سیاسی دیجیتال نسل جوان ایران پس از جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ انجام شد. مسئله اصلی پژوهش این نبود که آیا نسل جوان گفتمان مقاومت را پذیرفته یا رد کرده است، بلکه پرسش اساسی آن بود که این گفتمان چگونه در تجربه زیسته، عواطف سیاسی و میدان‌های ارتباطی نسل جوان بازتفسیر و بازتولید شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد بازتولید گفتمان مقاومت فرایندی یک‌سویه از سوی نهادهای رسمی به سوی جامعه نیست، بلکه فرایندی تعاملی و تفسیری است که در آن کنشگران اجتماعی، به‌ویژه نسل جوان در تولید معنا مشارکت می‌کنند. تحلیل مضمون داده‌های نتوگرافیک نشان داد که جنگ دوازده‌روزه به عنوان یک رخداد گسست‌آفرین، زمینه نوعی گشودگی معنایی در زیست‌جهان سیاسی جوانان ایران ایجاد کرده است. در این فرایند، شش مضمون فراگیر شناسایی شد: نخست، بازمرکزیت‌یابی وطن که نشان داد مفهوم وطن در شرایط تهدید خارجی به یک دال عاطفی و هویتی بازگشته است؛ دوم، واقع‌گرایی مقاومت‌محور که بیانگر بازتعریف مقاومت از یک مفهوم صرفاً عقیدتی به ضرورتی مرتبط با امنیت و بقاست؛ سوم، تعلیق شکاف در وضعیت تهدید که نشان داد مواجهه با دشمن خارجی می‌تواند برخی اختلاف‌های داخلی را به طور موقت به حاشیه برد و عناصر هویت جمعی را برجسته کند؛ چهارم، چرخش عاطفی مقاومت که نقش احساساتی مانند سوگ، غرور، خشم و همبستگی را در بازسازی معناها، سیاسی آشکار ساخت؛ پنجم، نسلی‌شدن روایت قهرمانی که بیانگر بازتفسیر مفاهیمی مانند شهادت و فداکاری در زبان فرهنگی نسل جدید است؛ و ششم، مقاومت شبکه‌ای از پایین که نقش کاربران دیجیتال را در تولید و گردش معناها، سیاسی برجسته می‌کند. بر اساس این یافته‌ها، مفهوم نظری «مقاومت زیست‌جهانی‌شده» به عنوان دست‌آورد اصلی پژوهش پیشنهاد شد. این مفهوم نشان می‌دهد که یک گفتمان سیاسی زمانی توان بازتولید اجتماعی پیدا می‌کند که بتواند از سطح زبان رسمی و نهادی عبور کند و در شبکه‌ای از تجربه‌های روزمره، عواطف جمعی، هویت نسلی و ارتباطات دیجیتال بازترجمه شود؛ بر این اساس نسل جوان نه

دریافت‌کننده منفعل گفتمان مقاومت و نه صرفاً مخالف آن است، بلکه کنشگری تفسیری است که عناصر این گفتمان را بر اساس شرایط تاریخی و زیست ارتباطی خود بازسازی می‌کند. نتیجه محوری پژوهش آن است که جنگ دوازده‌روزه ۱۴۰۴ نه موجب حذف تفاوت‌های نسلی و یکسان‌شدن نگرش‌های سیاسی جوانان شد و نه صرفاً بازتولید مستقیم یک روایت رسمی را در پی داشت؛ بلکه شرایطی فراهم آورد تا بخشی از عناصر گفتمان مقاومت در زبان، تجربه و فرهنگ ارتباطی نسل جوان بازترجمه شوند. در این فرایند، مقاومت از یک مفهوم سیاسی کلان به تجربه‌ای زیست‌شده، عاطفی و شبکه‌ای تبدیل شد؛ یعنی همان چیزی که در این پژوهش با عنوان مقاومت زیست‌جهانی‌شده مفهوم‌پردازی شد؛ با وجود این پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود؛ از جمله محدودبودن دامنه مطالعه به سه سکوی اینستاگرام، ایکس و تلگرام، نبود دسترسی به گفتگوها و تعاملات خصوصی کاربران، دشواری تعیین سهم نسبی کاربران عادی، رسانه‌ها و سازوکارهای الگوریتمی در تولید و گردش روایت‌های مقاومت و محدودیت اطلاعات معتبر برای تحلیل تفاوت‌های جنسیتی و طبقاتی در بازتفسیر گفتمان مقاومت. بر این اساس پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با استفاده از روش‌های ترکیبی، از جمله مصاحبه‌های عمیق با کاربران جوان، مطالعات تطبیقی میان نسل‌ها و تحلیل طولی تغییرات گفتمان مقاومت در فضای دیجیتال، ابعاد بیشتری از این فرایند را بررسی کنند.

منابع

- احمدی گیوی، م؛ عباس‌زاده، ع. (۱۴۰۰). بررسی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین جوانان استان تهران و تأثیر آن بر روابط و مناسبات. طرح پژوهشی سازمان جهاد دانشگاهی. تهران: اداره کل ورزش و جوانان استان تهران.
- بذرپاش، م. (۱۴۰۵). روایت‌نگاری تجربه زیسته ساکنان شهر تهران از جنگ آمریکایی-صهیونی و پیامدهای اجتماعی آن. راهبرد سیاسی، ۱۰(۱)، صص. ۳۰۹-۳۳۴.
- توحیدلو، س. (۱۴۰۵). بازخوانی اجتماعی جنگ دوازده‌روزه ایران و اسرائیل. مسائل اجتماعی ایران، ۱۷(۱)، صص. ۳۸-۹.
- حسینی، س.م. و همکاران (۱۴۰۲). ضرورت شکل‌گیری گفتمان مقاومت در راه نیل به تمدن اسلامی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای. مطالعات قدرت نرم، ۱۳(۱)، صص. ۲۷۳-۲۹۵.
- دانش، پ. و همکاران (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۵(۳)، صص. ۳۱-۱.
- دانش‌فر، ب؛ پورحسن، ن. (۱۴۰۰). گفتمان مقاومت و گام دوم انقلاب اسلامی. پژوهش‌های معاصر انقلاب اسلامی، ۴(۱)، صص. ۷۱-۹۲.
- دهقانی فیروزآبادی، س.ج. (۱۳۹۱). گفتمان مقاومت؛ واقعیت یا رؤیا. قابل دسترسی در: <https://farsi.khamenei.ir/others-dialog?id=20780>
- ریاحی، م.ا؛ دارابی‌زاده، ع. (۱۳۹۲). مدرنیته، سبک زندگی جوانان ایرانی و آسیب‌های اجتماعی فراروی آن. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۲(۲۰)، صص. ۱۵۳-۱۶۶.
- سالاری، ا. (۱۴۰۲). نقش گفتمان مقاومت در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران (با تأکید بر راهبرد عملیاتی شهید سلیمانی در منطقه غرب آسیا). جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۳(۴)، صص. ۱۰۱۸-۱۰۰۲.
- شاه‌مرادیان، ز. (۱۴۰۵). تمامیت ارضی ایران؛ از منطق قدرت تا سازه هویت ملی. خبرگزاری تسنیم. قابل دسترسی در: <https://www.tasnimnews.ir/fa/news/1405/01/09/3551541>
- مرادی بهمنی، ع. (۱۴۰۴). جنگ و بازپیکربندی هویت ملی: تحلیل جامعه‌شناسی سیاسی جنگ ۱۲ روزه اسرائیل علیه ایران. راهبرد سیاسی، ۹(۲)، صص. ۱۶۷-۱۹۶.
- مطهری، م. (۱۳۷۲). آینده انقلاب اسلامی ایران. تهران: صدرا.
- معینی علمداری، ج. (۱۳۹۴). زیست جهان و اهمیت آن برای نظریه سیاسی. تهران: رخداد نو.
- موسوی، س.ا. (۱۴۰۴). تحلیل اجتماعی و آماری از جنگ ۱۲ روزه. روزنامه فرهیختگان. قابل دسترسی در: <https://farhikhteganonline.ir/news/211045>
- مهدی‌پور، آ. (۱۴۰۰). تبیین الگوی مقاومت در مکتب سلیمانی. مطالعات راهبردی بسیج، ۲۴(۹۳)، صص. ۱۷۳-۲۰۴.
- یاریاب، ع.ا؛ شجاعی، ج. (۱۴۰۳). مؤلفه‌های فرهنگ ایثار و شهادت در گفتمان مقاومت با تأکید بر منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای. پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، ۶(۶۱)، صص. ۴۶-۵۸.

References

- Ahmadi-Givi, M., & Abbaszadeh, A. (2021). *A study of social media use among young people in Tehran Province and its impact on relationships and interactions*. Research project, Academic Center for Education, Culture and Research (ACECR). General Directorate of Sports and Youth of Tehran Province, Tehran. [In Persian]
- Anderson, B. (2006). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (Rev. ed.). London, UK: Verso.
- Bazrpash, M. (2026). Narrating the lived experiences of Tehran residents during the American-Zionist war and its social consequences. *Rāhburd-i Siyāsī* (Political Strategy), 10(1), pp. 309–334. [In Persian]
- Bennett, W. L. & Segerberg, A. (2013). *The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Braun, V. & Clarke, V. (2021). *Thematic Analysis: A Practical Guide*. London, UK: SAGE Publications.
- Buzan, B. (1991). *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era* (2nd ed.). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society* (2nd ed.), Vol. 1. Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Polity Press.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory* (2nd ed.). London, UK: SAGE Publications.
- Collins, R. (2004). *Interaction Ritual Chains*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Couldry, N. & Hepp, A. (2017). *The Mediated Construction of Reality*. Polity Press.
- Danesh, P., et al. (2014). A sociological analysis of the generation gap in Iran. *Jāmi'ih-Pazhūhī-yi Farhangī*, 5(3), pp. 1–31. [In Persian]
- Daneshfar, B., & Pourhasan, N. (2021). The discourse of resistance and the Second Step of the Islamic Revolution. *Pazhūhish-hāyi Mu'āshir-i Inqilāb-i Islāmī*, 4(1), pp. 71–92. [In Persian]
- Dehghani Firoozabadi, S. J. (2012). *The discourse of resistance: Reality or dream?* URL= <https://farsi.khamenei.ir/others-dialog?id=20780> [In Persian]
- Gadamer, H. G. (2004). *Truth and Method* (2nd rev. ed., Trans. J. Weinsheimer & D. G. Marshall). London, UK: Continuum.
- Habermas, J. (1987). *The Theory of Communicative Action: Volume 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason* (Trans. T. McCarthy). Boston, MA: Beacon Press.
- Hosseini, S. M. & et al. (2023). The necessity of developing a resistance discourse to achieve Islamic civilization from the perspective of Ayatollah Khamenei. *Mutālī'āt-i Qudrat-i Narm* (Soft Power Studies), 13(1), pp. 273–295. [In Persian]
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York, NY: New York University Press.

- Kozinets, R. V. (2015). *Netnography: Redefined*. London, UK: SAGE Publications.
- Laclau, E., & Mouffe, C. (2001). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics* (2nd ed.). London, UK: Verso.
- Mahdipour, A. (2021). Explaining the model of resistance in the Soleimani school of thought. *Mutālī 'āt-i Rahburdī-yi Basīj*, 24(93), pp. 173–204. [In Persian]
- Mannheim, K. (1952). *The Problem of Generations*. In P. Kecskemeti (ed.), *Essays on the Sociology of Knowledge* (pp. 276–322). London, UK: Routledge.
- Moeini Alamdari, J. (2016). Lifeworld and its significance for political theory. *Rokhdad-e No*. [In Persian]
- Moradi Bahmaei, A. (2025). War and the reconfiguration of national identity: A political-sociological analysis of Israel's twelve-day war against Iran. *Rāhburd-i Siyāsī* (Political Strategy), 9(2), pp. 167–196. [In Persian]
- Motahhari, M. (1993). *The future of the Islamic Revolution of Iran*. Sadra. [In Persian]
- Mousavi, S. A. (2025). A social and statistical analysis of the twelve-day war. *Farhikhtegan Newspaper*. URL= <https://farhikhteganonline.ir/news/211045> [In Persian]
- Papacharissi, Z. (2015). *Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Riahi, M. A., & Daraeizadeh, A. (2013). Modernity, Iranian youth lifestyles, and the social problems they face. *Mutālī 'āt-e Rahburdī-yi Varzesh va Javānān*, 12(20), pp. 153–166. [In Persian]
- Salari, A. (2023). The role of the resistance discourse in the foreign policy of the Islamic Republic of Iran, with an emphasis on Martyr Soleimani's operational strategy in West Asia. *Geography and Regional Planning*, 13(4), pp. 1002–1018. [In Persian]
- Schutz, A. (1967). *The Phenomenology of the Social World* (Trans. G. Walsh & F. Lehnert). Evanston, IL: Northwestern University Press.
- Shahmoradian, Z. (2026). Iran's territorial integrity: From the logic of power to the construct of national identity. *Tasnim News Agency*. URL= <https://www.tasnimnews.ir/fa/news/1405/01/09/3551541> [In Persian]
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). *The Social Identity Theory of Intergroup Behavior*. In: S. Worchel & W. G. Austin (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations* (pp. 7–24). Chicago, IL: Nelson-Hall.
- Tohidloo, S. (2026). A social rereading of the twelve-day Iran–Israel war. *Masā'il-i Ijtīmā'ī-yi Irān* (Iranian Social Issues), 17(1), pp. 9–38. [In Persian]
- Yaryab, A. A., & Shojaei, J. (2024). Components of the culture of self-sacrifice and martyrdom in the resistance discourse, with an emphasis on Ayatollah Khamenei's intellectual framework. *Pazhūhesh va Mutālī 'āt-i 'Ulūm-i Islāmī*, 6(61), pp. 46–58. [In Persian]